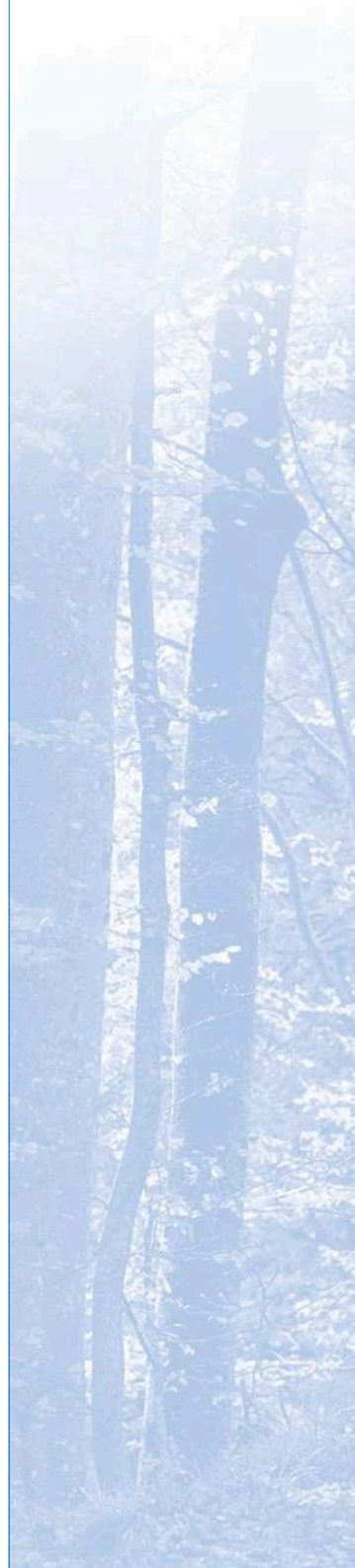

Economische Beleidsnota Gemeente Montferland

Colofon

Opdrachtgever:	Gemeente Montferland
Project:	Economische Beleidsnota tot 2030
Case:	17b0014756
Omvang Rapport:	35 pagina's
Auteur:	Laura Janssen
Bijdrage:	Peter Overbeek & Werner van Dinter
Interne controle:	Peter Overbeek & Werner van Dinter
Datum:	16-01-2018
Versie:	Definitief

Inhoud

Samenvatting	2
Hoofdstuk 1 – Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
1.3 Leeswijzer	3
Hoofdstuk 2 – Economische Context	4
2.1 Beleid	4
2.1.1 Rijksbeleid.....	4
2.1.2 Provinciaal Beleid	4
2.1.3 Regionaal Beleid.....	5
2.2 Trends en Ontwikkelingen	7
2.2.1. Algemene trends	7
2.2.2 Sectorale Trends	8
Hoofdstuk 3 – Situatieschets.....	10
3.1 Inleiding Gemeente Montferland.....	10
3.2 Bevolking, arbeidsmarkt en onderwijs	11
3.3 Sociaal – economische situatie	17
3.4 Samenwerkingsverbanden, ondernemersverenigingen en industriële kringen	23
3.5 Kansen en effecten Fashion Outlet Zevenaar (FOZ).....	25
3.6 Sterkte-zwakteanalyse	26
3.7 Conclusie.....	27
Hoofdstuk 4 – Visie voor de Toekomst	28
4.1 Inleiding.....	28
4.2 Speerpunten	29
Hoofdstuk 5 – Uitvoeringsmaatregelen	30
5.1 Inleiding.....	30
5.2 Logistiek	30
5.3 Recreatie & Toerisme	31
5.4 Bedrijventerreinen	32
5.5 Arbeidsmarkt	32
5.6 Overige economische ontwikkelingen.....	33
Hoofdstuk 6 - Planning	34
6.1 Planning	34
6.2 Conclusie.....	35

Samenvatting

De wereldwijde economie raakt steeds meer en steeds sneller geïntegreerd. In een open wereldeconomie wordt niet alleen Nederland maar ook de gemeente Montferland geconfronteerd met een veranderende vraag naar arbeid en ruimte. Daarnaast leiden demografische ontwikkelingen tot vergrijzing en krimp van de bevolking met een andere vraag naar voorzieningen en arbeid tot gevolg.

In deze economische beleidsnota van de gemeente Montferland is de visie op economisch gebied tot 2030 geschetst. Economisch beleid staat niet op zichzelf maar wordt beïnvloed door onder andere rijksbeleid, provinciaal beleid en regionaal beleid. Daarnaast spelen trends en ontwikkelingen een belangrijke rol bij het bepalen van het economisch beleid.

Kansen voor de werkgelegenheid van de gemeente liggen in de toekomst onder andere in de verwachte groei van de logistieke sector. In samenwerking met Emmerich am Rhein en Zevenaar is 's-Heerenberg ontwikkeld tot logistieke hotspot EMZ. In de toekomst wil de gemeente deze hotspot verder uitbreiden wat een sterke impuls zal geven aan de lokale economie en de werkgelegenheid.

Daarnaast liggen er ook kansen in de sector recreatie en toerisme. Verdere profilering van de gemeente als bestemming voor de toerist en recreant moet ervoor zorgen dat bezoekers de gemeente (blijven) zien als aantrekkelijke bestemming.

De focus van deze economische beleidsnota ligt voornamelijk op het speerpunt logistiek. Daarnaast spelen de speerpunten infrastructuur, bedrijventerreinen en arbeidsmarkt ook een belangrijke rol. Samenwerking met andere overheden, ondernemers en burgers is hierbij een kernbegrip om de gestelde doelen van deze economische beleidsnota te behalen.

Hoofdstuk 1 – Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt de economische beleidsnota van de gemeente Montferland. Hierin staat beschreven wat de gemeente in de periode tot 2030 wil bereiken en hoe ze dat gaat aanpakken.

De gemeente is niet in het bezit van een actuele economische beleidsnota. De laatste economische beleidsnota liep tot en met 2015 en is geactualiseerd waaruit de voorliggende beleidsnota is ontstaan. Naast speerpunten van beleid bevat deze nota ook een overzicht van concrete uitvoeringsmaatregelen die in uitvoering zijn of in uitvoering worden genomen om de gestelde doelen te bereiken.

1.2 Doel

Het doel van deze economische beleidsnota is om de gemeentelijke visie op economisch gebied tot 2030 te beschrijven. De beleidsnota schetst een duidelijk beeld voor burgers, ondernemers en de gemeente, waar de gemeente in 2030 wil staan en hoe zij dat wil gaan bereiken.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 1 zijn de aanleiding, het doel en de functie van de beleidsnota geschetst. In hoofdstuk 2 is de economische context van de gemeente beschreven. Hoofdstuk 3 schetst een duidelijk overzicht van de huidige situatie binnen de gemeente. In hoofdstuk 4 wordt de visie op het economische beleid beschreven. In hoofdstuk 5 wordt duidelijk hoe de in hoofdstuk 4 beschreven visie wordt bereikt. In het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 6, wordt een planningsoverzicht van concrete uitvoeringsmaatregelen weergegeven.

Hoofdstuk 2 – Economische Context

Economisch beleid staat niet op zichzelf maar hangt samen met andere zaken zoals rijksbeleid, provinciaal beleid, regionaal beleid en trends en ontwikkelingen in de samenleving. In dit hoofdstuk komt de economische context van de gemeente aan bod. Met welk beleid dient de gemeente rekening te houden en welke trends en ontwikkelingen spelen zich af in onze samenleving die van invloed zijn op de economische ontwikkeling van de gemeente?

2.1 Beleid

2.1.1 Rijksbeleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) schetst het rijk haar ambities voor Nederland tot 2040. Het rijk streeft in de SVIR naar een concurrerend, veilig, leefbaar en bereikbaar Nederland. Drie doelen staan daarbij centraal:

- Verbetering van de concurrentiekracht
- Verbetering van de bereikbaarheid
- Verbetering van de leefomgeving, het milieu en water

Het gebruik van een krachtige aanpak die onder meer ruimte geeft aan regionaal maatwerk, de gebruiker voorop stelt en investeringen prioriteert, moet ervoor zorgen dat de beschreven doelen worden bereikt. In samenwerking met andere overheden, waarbij een Europese mondiale blik en een aanpak wordt gehanteerd waarbij het rijk uitgaat van vertrouwen, heldere verantwoordelijkheden, eenvoudige regels en een selectieve rijks betrokkenheid, kan Nederland zich blijven meten met andere landen.

De SVIR zet in op de onderwerpen ruimtelijke verschillen, mobiliteit, een open economie, ruimtelijke structuur, klimaatverandering en elektriciteit en gas. In de SVIR geeft het rijk de ruimte aan provincies, gemeenten, ondernemers en burgers om maatwerk te leveren en oplossingen te creëren. Het rijk gaat zich minder bemoeien met zaken van gemeenten en provincies en richt zich vooral op het versterken van de internationale positie van Nederland en het behartigen van de belangen voor Nederland als geheel. Hierbij kan worden gedacht aan waterveiligheid, milieukwaliteit, hoofdnetwerken voor personen- en goederenvervoer en energie en natuur.

2.1.2 Provinciaal Beleid

Omgevingsvisie Gelderland

De economische paragraaf van de omgevingsvisie van de provincie Gelderland richt zich op een duurzame economische structuur, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een veilige leefomgeving van hoge kwaliteit. Deze doelstelling vraagt om krachtige en innovatieve bedrijven enerzijds en een kwalitatief goed aanbod aan werklocaties, woonlocaties en arbeidspotentieel anderzijds. Krachtige steden en vitale dorpen met voldoende aanbod aan voorzieningen spelen daarbij een belangrijke rol. In de omgevingsvisie ligt de focus op het beheer en de ontwikkeling van het bestaande.

'Werken aan de economie van de toekomst'

Het specifiek economische beleid van de provincie Gelderland staat beschreven in de visie 'Werken aan de economie van de toekomst'. Deze visie draagt bij aan de opgave 'een duurzame economische structuur' zoals beschreven in de omgevingsvisie van Gelderland. De economie van de Gelderse toekomst is een innovatieve, circulaire en internationaal georiënteerde economie die zorgt voor duurzame groei en werkgelegenheid. Met de innovatiekracht van de universiteiten, de agro food en health sector en de maakindustrie, heeft Gelderland alles in huis om de proeftuin te worden voor de economie van de toekomst en een kweekvijver voor talent.

De provincie Gelderland wil werken aan een economie waar ieder talent telt, waar werk wordt gemaakt van innovatie en deze internationaal wordt benut. Innovatie moet duurzaam zijn en bevorderlijk voor energietransitie en een circulaire economie. Om dit te bereiken, moet er een aantal structurele beperkingen worden overwonnen, zoals een kapitaalmarkt die nog niet voldoende duurzame innovatie bevordert en toenemende discrepanties op de arbeidsmarkt waardoor talent niet wordt benut. Een cultuur van samenwerking zal in de toekomst alleen maar meer moeten worden bevorderd.

2.1.3 Regionaal Beleid

Regionaal Programma Werklocaties

De regio Arnhem Nijmegen heeft al een aantal jaren te maken met een overaanbod aan bedrijventerreinen, kantoren en locaties voor perifere detailhandel, zo wordt gesteld. Als gevolg van dit overschot zit de economie in de regio op slot. Landelijk is namelijk de 'Ladder voor Duurzame Verstedelijking' van kracht die stelt dat nieuwe bedrijventerreinen alleen mogen worden gerealiseerd indien is aangetoond dat er binnen de regio niet voldoende aanbod is van bedrijventerreinen, kantoren of locaties voor perifere detailhandel. Dit betekent dat het huidige overaanbod gewenste nieuwe ontwikkelingen in de weg staat.

19 Gelderse gemeenten worden in de gelegenheid gesteld om de problematiek rondom overaanbod en leegstand samen op te lossen. De gemeenten zijn samen aan de slag gegaan en bereiden het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) voor. De doelstellingen van het RPW zijn:

- Zorgen voor nieuwe economische ontwikkelingen op de juiste locaties in de regio met maximaal rendement voor de werkgelegenheid voor zowel bedrijventerreinen en kantoren als perifere detailhandel;
- Ruimte geven aan uitbreiding van lokale bedrijvigheid;
- In een realistisch tijdsplan toewerken naar een economisch evenwicht van vraag en aanbod;
- De economische marktontwikkelingen nauwlettend volgen en optimaal benutten. Er is namelijk een reële kans dat in de komende jaren de huidige marktontwikkelingen doorzetten en de uitgifte/verkoop van gronden boven verwachting uitpakt.

Het doel van het RPW is om een evenwicht te creëren tussen vraag en aanbod. Om nieuwe bedrijvigheid te faciliteren zullen eerst overbodige locaties en locaties met weinig toekomstperspectief uit de markt moeten worden genomen zodat nieuwe bedrijvigheid kan worden gefaciliteerd. De gemeenten krijgen zelf de kans om bestaande locaties en terreinen te verkopen. Slaagt een gemeente hierin, dan ontstaat er binnen de eigen gemeente ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.

Terwijl er ruimte wordt gegeven aan de markt, wordt tegelijkertijd het juridisch instrumentarium in gereedheid gebracht om maatregelen te kunnen nemen wanneer blijkt dat na bepaalde tijd nog steeds sprake is van overaanbod. Dit bestemmingsplanregiem wordt ingezet om ervoor te zorgen dat de overgebleven aangewezen planvoorraad in het RPW kan worden geschrapt.

Momenteel veranderen inzichten omtrent het RPW snel. Dat komt met name doordat de economie weer aantrekt en de vooruitzichten verbeteren. De toekomst zal uitwijzen of het juridisch instrumentarium ook daadwerkelijk moet worden gebruikt om overaanbod te schrappen.

2.1.4 Gemeentelijk Beleid

De gemeente heeft haar missie op economisch gebied beschreven in onder andere de programmabegroting 2016-2019 waarin zij streeft naar een goed ondernemersklimaat waarbij de unieke ligging en de landschappelijke kwaliteiten optimaal worden benut. De voornaamste doelstelling van deze missie is het scheppen van duurzame en excellente voorwaarden en het bieden van stimuleringsactiviteiten aan bedrijven om te zorgen voor een duurzame economische ontwikkeling waar behoud en versterking van de werkgelegenheid bij hoort. De gemeente wil dit bereiken door onder andere financiële ondersteuning te bieden aan ondernemers voor de uitvoering van innovatieve projecten en door deregulering van bestemmingsregels in onder andere het bestemmingsplan bedrijventerreinen.

Binnen de gemeente wordt er specifiek aandacht besteed aan logistiek; de unieke ligging van de gemeente maakt Montferland vooral interessant voor de vestiging van logistieke functies. Met de gemeenten Emmerich am Rhein en Zevenaar werkt Montferland samen om de logistieke hotspot verder te ontwikkelen.

Een andere economische drager in de gemeente is de sector recreatie en toerisme. Voor de toekomst van de gemeente is het dan ook belangrijk om de groei en ontwikkeling van deze sector te blijven stimuleren.

2.2 Trends en Ontwikkelingen

2.2.1. Algemene trends

Herstel van de crisis

De Nederlandse economie herstelt gestaag en zal, volgens het Centraal Planbureau (CPB), doorzetten in de periode 2018-2021 waardoor de investeringsbereidheid van overheden en bedrijven weer zal gaan toenemen. De economische crisis heeft enerzijds voor bezuinigingen gezorgd van publieke uitgaven en anderzijds voor een staatstekort. Volgens het ministerie van Binnenlandse Zaken gaan in de toekomst met name stedelijke regio's een belangrijke rol spelen bij het te boven komen van de economische crisis. Dit wordt onder andere duidelijk door de belangrijke impulsen die stedelijke regio's geven aan innovatie en economische ontwikkeling. De combinatie van dichtheid, diversiteit en ontmoetingen van mensen bieden omstandigheden in steden waarin creativiteit gedijt en de kans op innovatie groeit.

Globalisering & digitalisering

Globalisering, het voortdurende proces van wereldwijde economische, politieke en culturele integratie waarbij de wereldwijde economie steeds meer en steeds sneller geïntegreerd raakt. Als gevolg van digitalisering komen we steeds meer en steeds makkelijker met elkaar in verbinding; het is mogelijk om snel en gemakkelijk met elkaar te communiceren, ideeën uit te wisselen en voortdurend met elkaar contact te hebben waar dan ook. Daarnaast is er een wereldwijde markt ontstaan van goederen, diensten en kapitaal. Maar globalisering en digitalisering hebben niet alleen effect op economisch gebied maar laten ook lokale, nationale en culturele tradities vervagen; globalisering en digitalisering dringen steeds meer een wereldwijde consumptie en vermaak cultuur op.

Klimaatverandering

Sinds de Industriële Revolutie is de concentratie aan broeikasgassen sterk en snel toegenomen met als gevolg opwarming van de aarde en klimaatverandering. De impact van klimaatverandering zal duur en ingrijpend zijn. Maatregelen om uitstoot te beperken hebben een prijs maar kunnen ook economische voordelen opleveren. Deze maatregelen verminderen de gevolgen van klimaatverandering en daarmee ook de kosten die met klimaatverandering gepaard gaan. Daarnaast kunnen deze maatregelen ook voordelen opleveren doordat onder andere de lokale luchtvervuiling vermindert.

2.2.2 Sectorale Trends

Daling aantal agrarische bedrijven

In Nederland zie je enerzijds een afname van het aantal agrarische bedrijven en anderzijds schaalvergroting van de bestaande agrarische bedrijven. De landelijke tendens laat zich moeiteloos vertalen naar de situatie van Montferland. In Montferland is het totaal aantal landbouwbedrijven in de periode 2012-2015 gedaald van 250 naar 230, wat een daling van 8% betekent. Het aantal banen binnen de sector landbouw en visserij is in dezelfde periode gedaald van 540 naar 500, wat een daling van 7,4% betekent.

Vergrijzing

Vergrijzing van de bevolking is een wereldwijd fenomeen en ontstaat onder andere doordat de bevolking steeds ouder wordt. In Nederland wordt verwacht dat de totale omvang van 65+ers in 2040 zal zijn toegenomen met 1 miljoen ten opzichte van de totale omvang in 2010.

Als gevolg van vergrijzing in Nederland komt de verzorgingsstaat onder druk te staan; de beroepsbevolking zal gaan krimpen en de collectieve uitgaven aan gezondheidszorg en pensioenen stijgen. Tegelijkertijd wordt het moeilijker deze uitgaven te financieren met een steeds groter wordend overheidstekort tot gevolg. Vergrijzing leidt ook tot scheefgroei in de samenleving. Een groeiende oudere generatie die afhankelijk is van collectief gefinancierde regelingen tegen een kleiner wordende jongere generatie die hiervoor betaalt via belastingen.

De gemeente Montferland is een vergrijzende gemeente. De landelijke tendens laat ook hier zich moeiteloos vertalen naar de situatie in de gemeente. Met de toename van het aantal ouderen zal geleidelijk de vraag naar bepaalde producten, diensten en voorzieningen verschuiven. Vergrijzing leidt ook tot een andere zorgvraag. De zorg voor ouderen zal in de toekomst meer plaats vinden buiten de muren van een zorginstelling (extramuraal) en de toename in het volume van de zorg zal leiden tot een vraag naar andersoortige woningen, die aangepast zijn of worden aan de behoeften van ouderen, en een vraag naar andere arbeid.

Laag opgeleiden

De inwoners van Montferland zijn relatief laag opgeleid. Volgens studies van het Sociaal Cultureel Planbureau en het Centraal Planbureau hebben laagopgeleiden meer moeite om bij te blijven bij een economie die steeds meer door technologische ontwikkelingen wordt gestuurd. De arbeid die laagopgeleiden verrichten is vaak lager betaald, van tijdelijke aard en laagopgeleiden zijn vaker werkloos en arm. In de toekomst wordt verwacht dat het aantal laagopgeleiden zal dalen maar dat hun inkomens- en arbeidsmarktproblemen dreigen te vergroten door een steeds minder soepele aansluiting op de arbeidsmarkt. Voor Montferland is het dan ook van belang om een stimulerende rol aan te nemen in het verbeteren van de aansluiting tussen de vraag naar arbeidskrachten en het aanbod op de arbeidsmarkt binnen de gemeente.

Krimp

In Nederland zijn er verschillende gebieden die te maken hebben of in de toekomst gaan krijgen met krimp. De rijksoverheid maakt onderscheid tussen twee soorten krimpgebieden, de zogenaamde krimp- en anticipeergebieden.

In de aangewezen krimpgebieden is al daadwerkelijk een daling van de bevolking zichtbaar en er wordt verwacht dat de bevolking in 2040 in deze gebieden met zo'n 16% is gedaald. Anticipeergebieden zijn gebieden waar nog geen krimp zichtbaar is maar waar krimp in de toekomst wel wordt verwacht. De verwachting is dat in deze gebieden de bevolking in 2040 met 4% is gedaald. De gemeente Montferland behoort volgens de indeling van de rijksoverheid tot de groep krimpgebieden, al heeft er vooralsnog geen bevolkingsdaling plaats gevonden; het inwoneraantal is in de afgelopen jaren stabiel gebleven. De rijks indeling van Montferland als krimpgebied wordt dus vooralsnog niet ondersteund. Door investeringen in werkgelegenheid, de aanwezigheid van een volledig voorzieningspakket en een gewenste variatie aan woningbouw, heeft de gemeente zich kunnen wapenen tegen krimp en zal dit in de toekomst blijven doen.

De invloed van krimp varieert van gemeente tot gemeente en kan vanuit economisch beleid niet worden genegeerd; van onderwijs tot toekomstige arbeidskrachten en draagvlak voor tal van voorzieningen die moeten mee bewegen met veranderingen in de vraag.

Terugdringen van het voorzieningenniveau

Als gevolg van de verwachte regionale krimp en vergrijzing kan ook het Montferlandse voorzieningenniveau in de toekomst onder druk komen te staan. Voorzieningen in de verschillende kernen zoals scholen en verenigingen zullen dan te maken krijgen met een afnemend draagvlak. Deze voorzieningen kunnen in de toekomst verdwijnen of van functie veranderen.

Exponentiele groei logistieke clusters

Het logistieke cluster binnen de gemeente heeft al jaren te maken met exponentiele groei. Het belangrijkste logistiek cluster ligt in 's-Heerenberg waar de bedrijventerreinen De Immenhorst/'t Goor, Euregionaal bedrijventerrein I (EBT I) en DocksNLD (voorheen: EBT II) zijn gelegen. De Immenhorst/'t Goor is een ouder bedrijventerrein met een oppervlakte van meer dan 76 hectare, EBT I heeft een oppervlakte van iets meer dan 38 hectare en DocksNLD, de uitbreiding van EBT I, is gerealiseerd in 2015 en heeft een oppervlakte van ongeveer 34 hectare. Een deel hiervan is al uitgegeven, de rest is in optie. Gelet op de snelheid van uitgifte op DocksNLD, de toenemende vraag naar logistieke kavels groter dan 2 ha, het beperkte aanbod hiervan in de provincie en de ligging van 's-Heerenberg, zijn er concrete plannen om DocksNLD verder uit te breiden.

Hoofdstuk 3 – Situatieschets

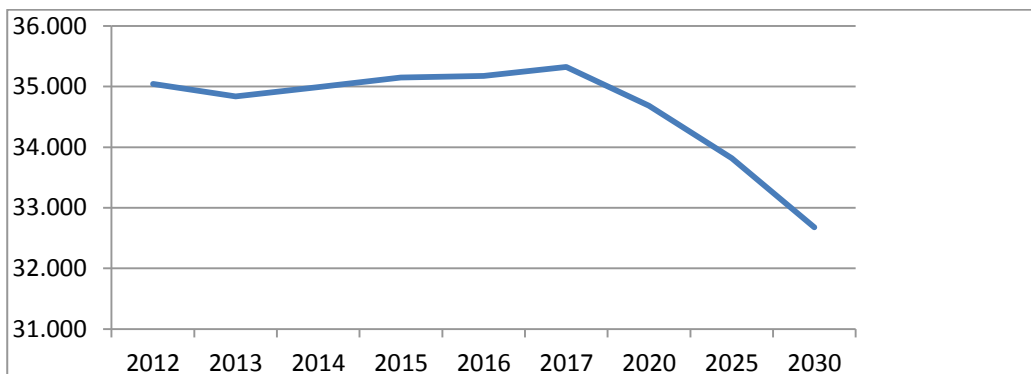
3.1 Inleiding Gemeente Montferland

De Gemeente Montferland is gelegen in het oosten van de provincie Gelderland en is vernoemd naar de streek Montferland. Op 1 januari 2005 is de gemeente ontstaan bij een gemeentelijke herindeling van de gemeenten Didam en Bergh. Aan de zuidzijde van de gemeente ligt de landsgrens met Duitsland. De Gemeente Montferland bestaat uit 12 kernen: Azewijn, Beek, Braamt, Didam, 's-Heerenberg, Kilder, Lengel, Loerbeek, Loil, Nieuw-Dijk, Stokkum en Zeddum waarvan Didam en 's-Heerenberg de grootste zijn. De gemeente maakt deel uit van de regio Arnhem Nijmegen. Daar waar de economische ontwikkelings-as van de regio Arnhem Nijmegen wordt beschreven als de strook Zevenaar, Arnhem, Nijmegen en Wijchen, ligt Montferland aan de rand van dit gebied en is daarmee vanuit Duitsland gezien de eerste gemeente in de A12-zone. Montferland grenst in het noordwesten aan de gemeente Zevenaar, in het noordoosten aan de gemeente Doetinchem, in het oosten aan de gemeente Oude IJsselstreek en in het zuidoosten aan de Duitse gemeente Emmerich am Rhein.

3.2 Bevolking, arbeidsmarkt en onderwijs

Bevolking

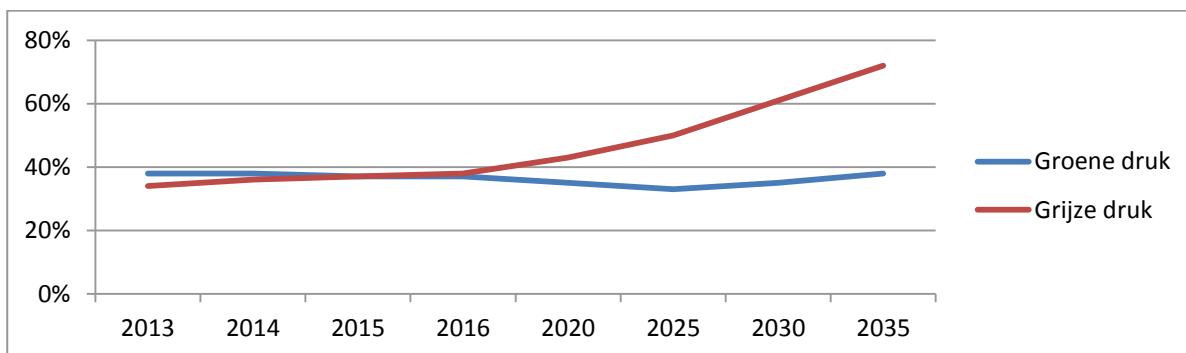
Momenteel heeft de gemeente Montferland iets meer dan 35.000 inwoners. Uit figuur 1 blijkt dat de totale bevolking van Montferland de afgelopen jaren redelijk stabiel is gebleven. In de toekomst wordt echter verwacht, volgens de prognose van het CBS, dat de gemeente te maken krijgt met een dalend aantal inwoners. In 2030 is de prognose dat Montferland ongeveer 32.500 inwoners telt, wat een daling van ongeveer 8% zou betekenen. Echter, doet de gemeente er alles aan om er voor te zorgen dat deze prognose geen werkelijkheid wordt.

Figuur 1: Totale bevolking en prognose totale bevolking Montferland (Gemeente Montferland & CBS)

Eén van de uitdagingen waarmee de gemeente Montferland mee te maken gaat krijgen is een toename van de grijze druk. De grijze druk is de verhouding in procenten tussen het aantal 65+ers en het totaal aantal personen tussen de 15 en 65 jaar. Figuur 2 laat zien dat de grijze druk in de afgelopen jaren redelijk stabiel is gebleven in de gemeente. In de toekomst wordt echter verwacht dat de grijze druk zal gaan toenemen.

De groene druk is de verhouding in procenten tussen het aantal personen van 0 tot 15 jaar en het aantal personen van 15 tot 65 jaar. Ook dit aantal is in de afgelopen jaren redelijk stabiel gebleven. Er wordt verwacht dat de groene druk in de gemeente in de toekomst ongeveer gelijk zal blijven.

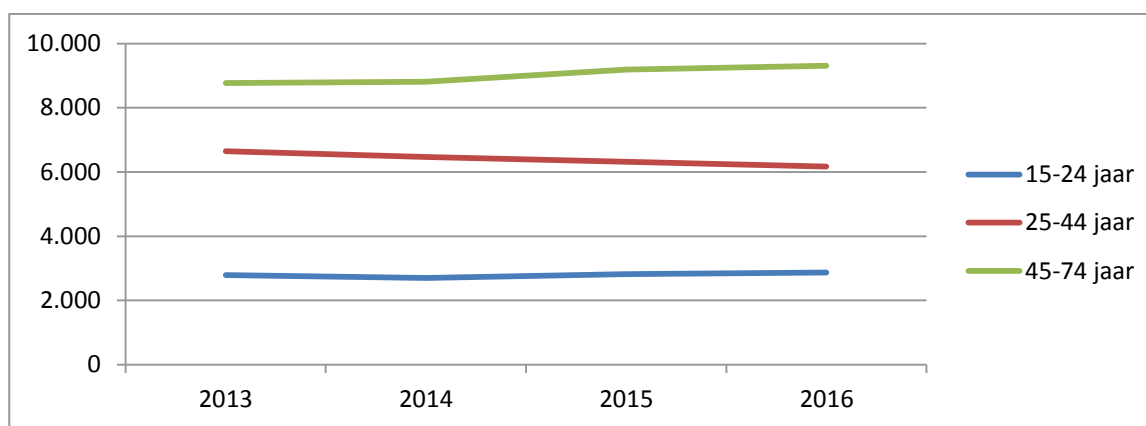

Figuur 2: Verhouding groene en grijze druk Montferland (Statistisch Zakboek Gelderland)

Arbeidsmarkt

De beroepsbevolking (alle personen tussen de 15 en 75 jaar) binnen de gemeente Montferland bestond in 2016 uit ongeveer 18.300 mensen die willen, kunnen en mogen werken. Binnen de beroepsbevolking bestaan drie verschillende leeftijdscategorieën, 15-24 jaar, 25-44 jaar en 45 tot en met 74 jaar. In de afgelopen jaren is de categorie 45-74 jaar de grootste groep geweest in de gemeente. De categorie 15-24 jaar is in de afgelopen jaren de kleinste groep geweest (figuur 3).

Als gevolg van vergrijzing wordt er verwacht dat de totale beroepsbevolking in Montferland zal gaan dalen. Op de arbeidsmarkt zal dit zich vertalen in een toename van het aantal 60+ers. Officieel behoren 60+ers tot de beroepsbevolking maar het blijkt dat gemiddeld maar 20% van deze groep werkzaam is met een tekort aan arbeidskrachten tot gevolg.

Figuur 3: Totale beroepsbevolking Montferland in leeftijdscategorieën (Statistisch Zakboek Gelderland)

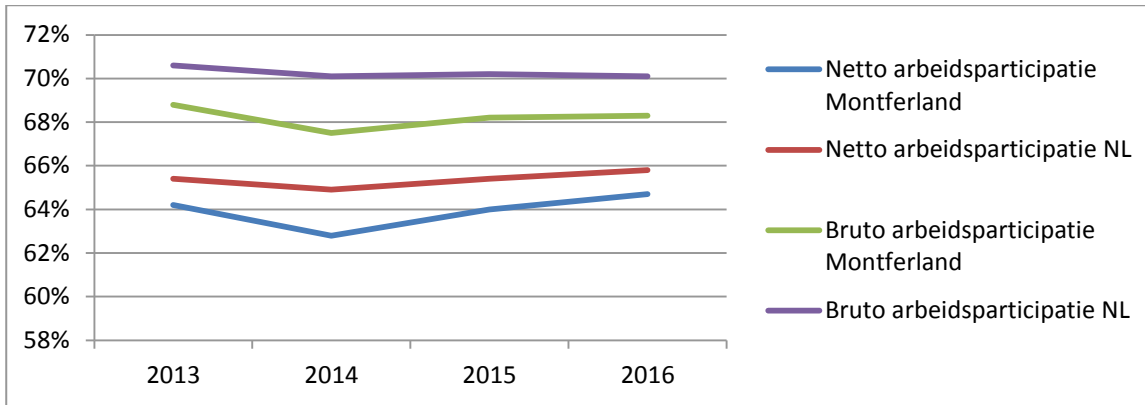
Arbeidsparticipatie geeft aan welk deel van de bevolking deelneemt aan het arbeidsproces. Er wordt gesproken van bruto- en netto arbeidsparticipatie.

De netto arbeidsparticipatie geeft aan hoeveel procent van de beroepsbevolking, personen tussen 16 en 75 jaar, een betaalde baan van minstens 12 uur per week heeft.

De bruto participatiegraad geeft inzicht in het percentage mensen dat deelneemt, of deel wil nemen, aan het arbeidsproces. Het geeft aan hoeveel procent van de beroepsbevolking een betaalde baan van minstens 12 uur per week heeft of deze zoekt.

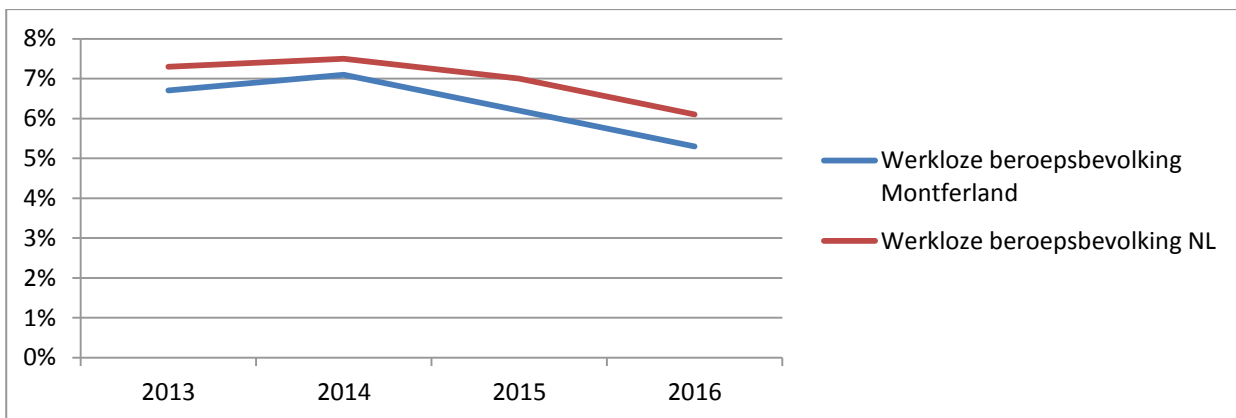
Hierin worden dus de werklozen die op zoek zijn naar een baan meegeteld.

In Montferland ligt de bruto participatiegraad evenals de netto participatiegraad gemiddeld lager dan in Nederland (figuur 4). Dit wil zeggen dat gemiddeld een kleiner percentage van de totale beroepsbevolking binnen de gemeente werkzaam en werkzoekend is dan gemiddeld in Nederland.

Figuur 4: Bruto- en netto participatiegraad Montferland en Nederland in procenten (waarstaatjegemeente.nl)

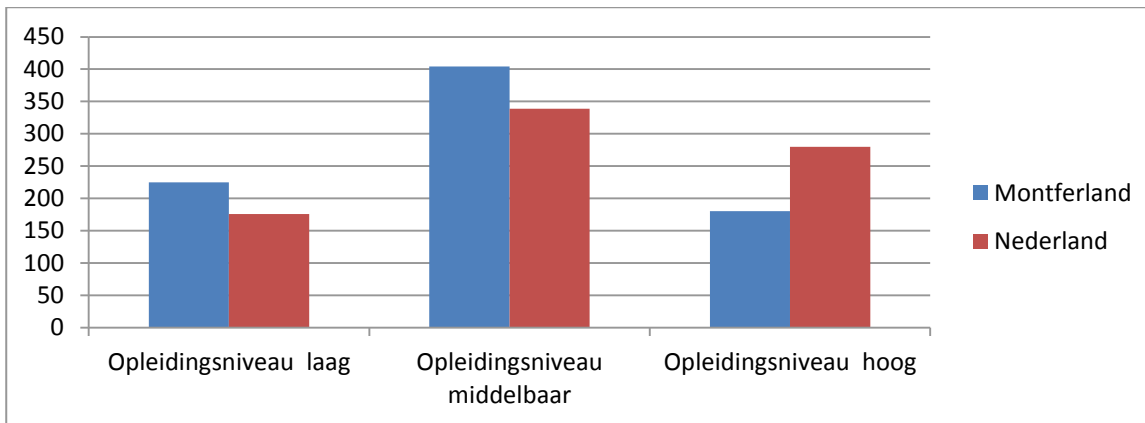
Het werkloosheidspercentage in Montferland schommelt de laatste jaren tussen de 5,1% en 7,1%. In vergelijking met Nederland, heeft Montferland een gemiddeld lager werkloosheidspercentage. Opvallend is de daling van de werkloosheid van zowel Montferland als Nederland vanaf 2014 als het waarschijnlijke gevolg van het economisch herstel in Nederland (figuur 5).

Figuur 5: Werkloze beroepsbevolking in Montferland en Nederland in procenten (waarstaatjegemeente.nl)

Opleidingsniveau

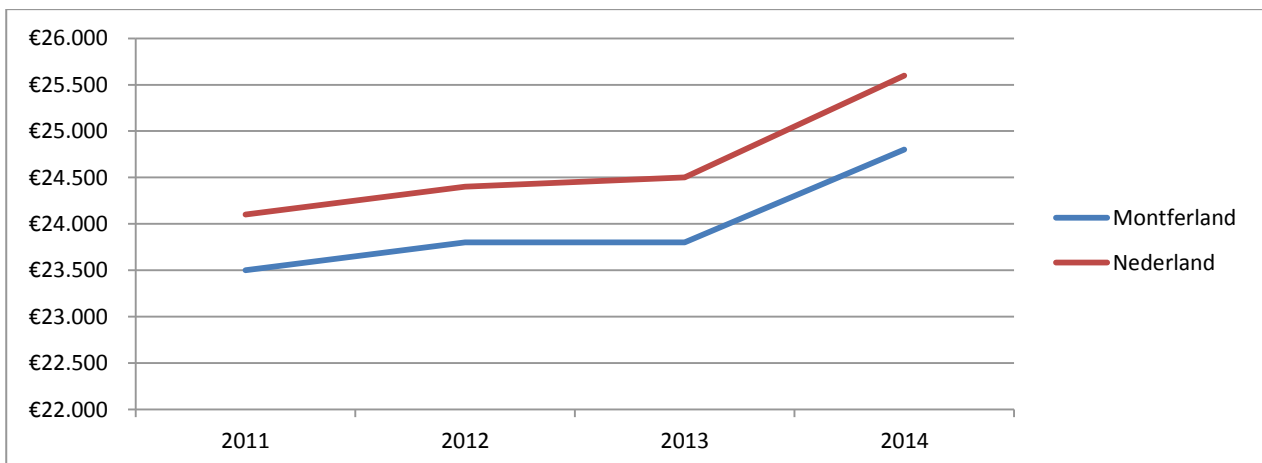
Als het gaat om het opleidingsniveau van de bevolking zijn er landelijk drie niveaus vastgesteld met behulp van de Standaard Onderwijsindeling (SOI). Lager onderwijs omvat het gehele basisonderwijs en de eerste fase van het voortgezet onderwijs: vmbo, de eerste drie leerjaren van havo/vwo en het laagste niveau van het beroepsonderwijs, vergelijkbaar met mbo kwalificatieniveau 1. Middelbaar onderwijs is de tweede fase van het voortgezet onderwijs: bovenbouw havo/vwo en opleidingen vergelijkbaar met mbo 2, 3 en 4. Het hoger onderwijs omvat de hbo- en universitaire opleidingen. Ten opzichte van het gemiddelde opleidingsniveau in Nederland, is de bevolking van Montferland lager opgeleid (figuur 6).

Figuur 6: Aantal laag/middelbaar/hoog opgeleiden per 1000 inwoners (waarstaatjegemeente.nl)

Inkomen en Uitkeringen

In figuur 7 is het gestandaardiseerde inkomen per inwoner van de gemeente vergeleken met het gestandaardiseerde inkomen per inwoner van Nederland. Het gemiddeld lager gestandaardiseerde inkomen in Montferland is een logisch gevolg van het gemiddeld lagere opleidingsniveau van de inwoners. Recentere cijfers ontbreken, maar in lijn met het economisch herstel kan worden verwacht dat de gestandaardiseerde inkomens van de inwoners van Montferland en Nederland de afgelopen jaren verder zijn gestegen.

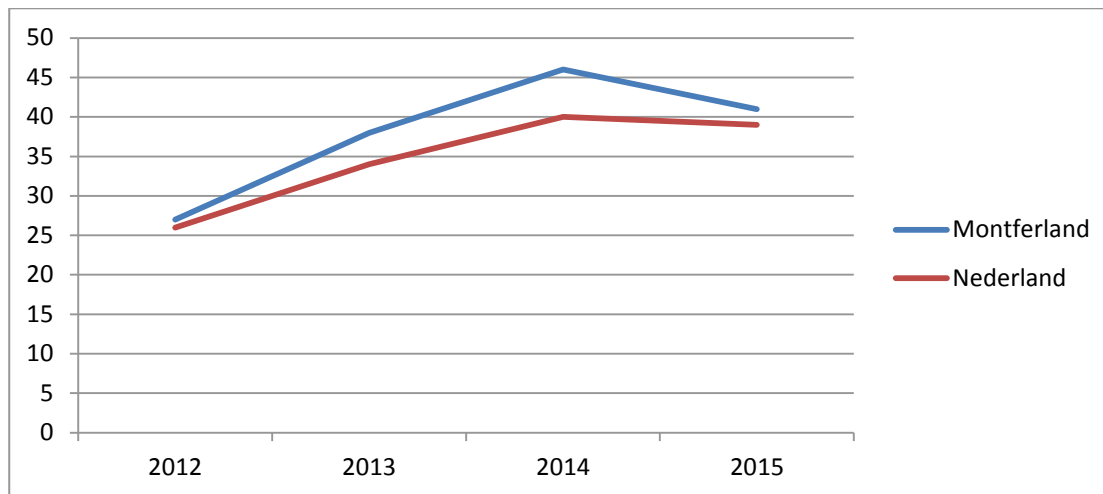
Figuur 7: Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen per persoon Montferland en Nederland in euro's (CBS)

Door het economisch herstel behouden meer mensen hun baan of kunnen ze makkelijker tijdig overstappen naar een andere baan. Dit heeft met name een positief effect op het aantal WW-uitkeringen omdat minder mensen werkloos raken.

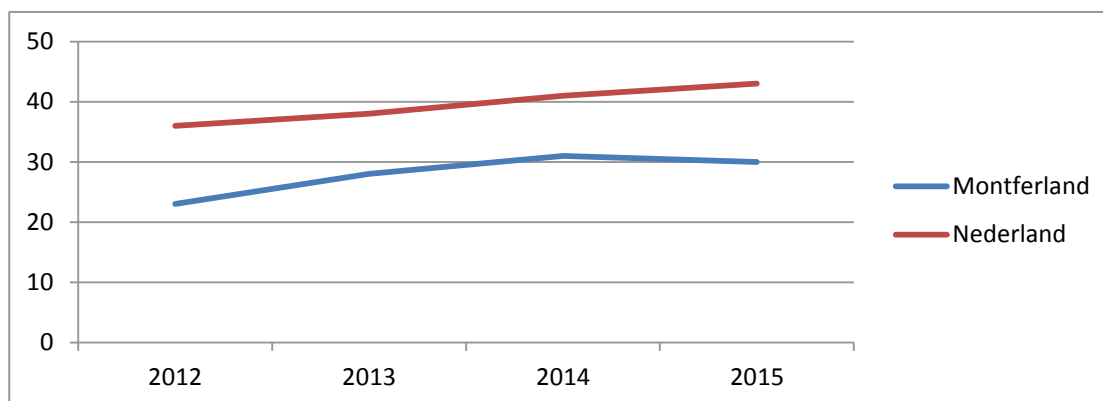
In de regio Arnhem Nijmegen is het aantal nieuwe WW-uitkeringen in de eerste helft van 2016 gedaald met 12% in vergelijking met de eerste helft van 2015. Deze daling is sterker dan de gemiddelde daling van 9% in Nederland.

In Nederland heeft gemiddeld 4,9% van de bevolking een WW-uitkering. Dit gemiddelde ligt lager dan het gemiddelde in de regio Arnhem Nijmegen. De regio Arnhem kent een gemiddelde van 5,7% en de regio Nijmegen kent een gemiddelde van 5%. Ook het percentage WW-uitkeringen in Montferland ligt met 5,5% hoger dan het landelijke gemiddelde.

In vergelijking met het Nederlands gemiddelde ligt het aantal WW-uitkeringen in Montferland hoger. Als het gaat om bijstandsuitkeringen, dan zit de gemeente Montferland juist onder het Nederlands gemiddelde (figuur 8 en 9).

Figuur 8: Totaal aantal WW-uitkeringen per 1.000 inwoners in Montferland en Nederland (CBS)

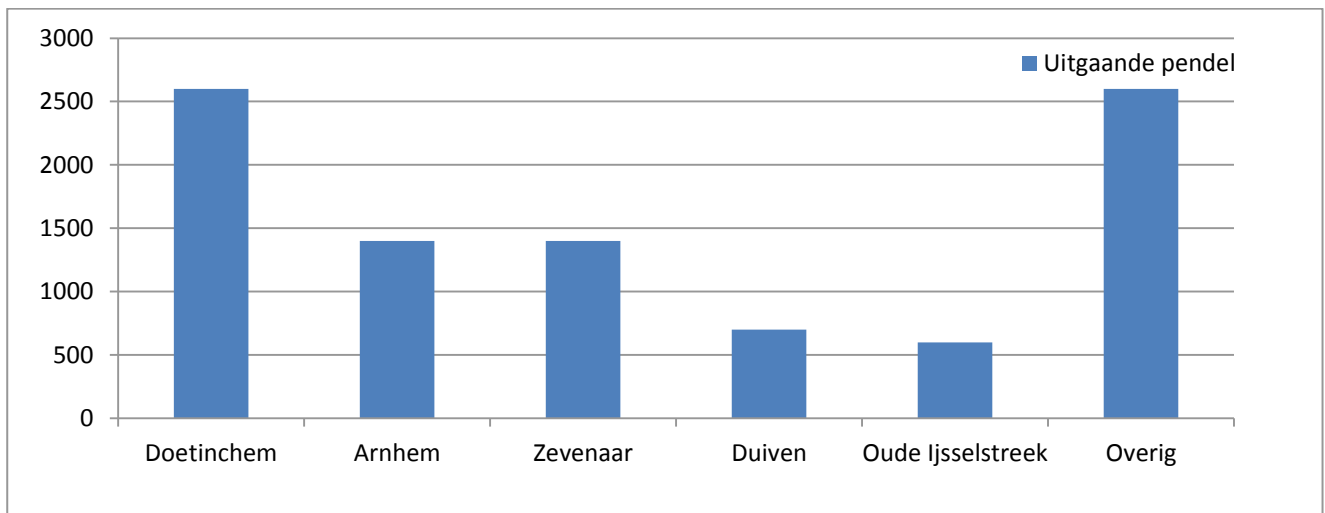

Figuur 9: Totaal aantal bijstandsuitkeringen per 1.000 inwoners in Montferland en Nederland (CBS)

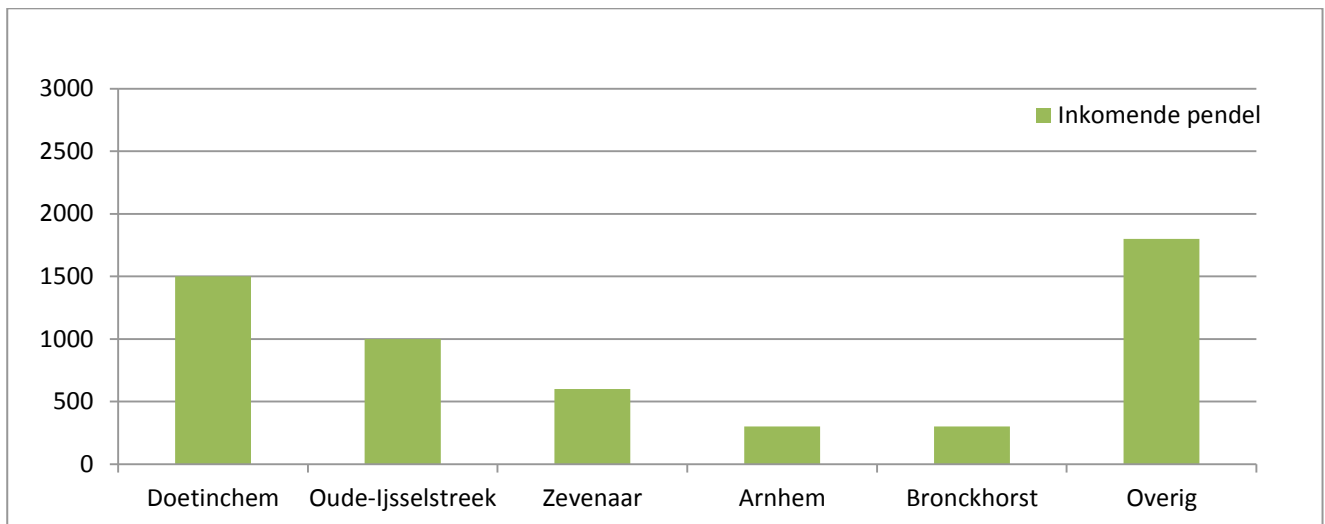
Pendelstromen

Onder een pendelstroom wordt het reizen tussen de woonplaats en de vaste werkplaats verstaan. De inkomende en uitgaande pendelstromen van en naar Montferland vinden vooral plaats tussen gemeenten in de regio. Op enkele uitschieters na wordt er niet verder dan 40 kilometer gereden naar de werkplek.

In figuur 10 en 11 is te zien dat de grootste pendelstromen vanuit de gemeente Doetinchem, Oude-IJsselstreek en Zevenaar naar de Montferland stromen. De uitgaande pendel vanuit Montferland is het grootst naar de gemeenten Arnhem, Doetinchem en Zevenaar.

Figuur 10: Totaal aantal mensen uitgaande pendelstroom vanaf Montferland (CBS)

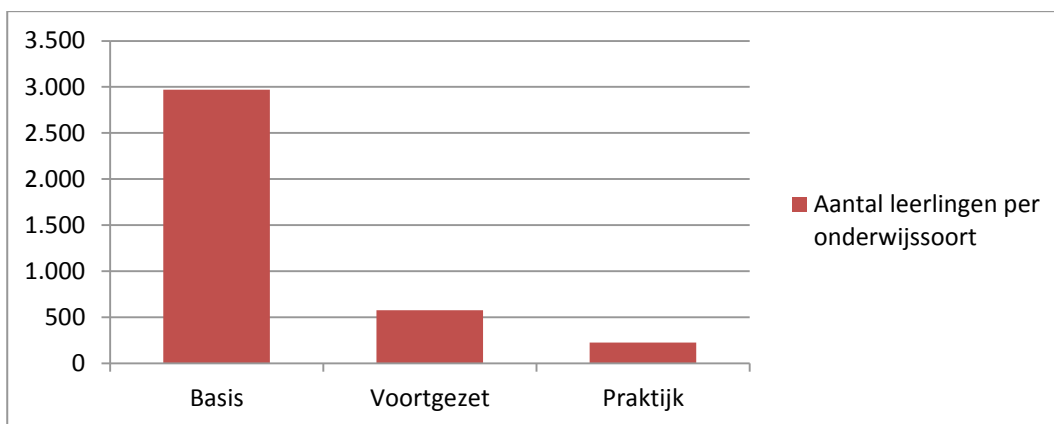

Figuur 11: Totaal aantal mensen inkomende pendelstroom naar Montferland (CBS)

3.3 Sociaal – economische situatie

Onderwijs

Montferland voorziet met totaal 15 van de 17 aanwezige onderwijsinstellingen in de gemeente vooral in het basisonderwijs. Naast de 15 basisonderwijsinstellingen, bevindt zich in Didam één instelling voor het voortgezet onderwijs. Hier kunnen scholieren terecht voor vmbo plus en de eerste drie klassen van het HAVO en VWO. Daarnaast is er nog één instelling te vinden die praktijkonderwijs aanbiedt volgend op het voortgezet onderwijs. Voor ander voortgezet onderwijs en HBO en WO opleidingen is Montferland aangewezen op omliggende gemeenten. In figuur 12 is het aantal leerlingen weergegeven per onderwijssoort binnen de gemeente.

Figuur 12: Totaal aantal leerlingen per onderwijssoort Montferland

Werknemers en werkgevers vinden elkaar niet altijd even makkelijk. Automatisering, digitalisering en veranderende klantwensen zorgen voor een toenemende mismatch en de verwachte economische groei in de toekomst leidt niet direct tot eenzelfde banengroei. Het Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt de Liemers (POA) helpt bedrijven in de Liemers, waaronder dus bedrijven in Montferland, met het vinden van goed gekwalificeerd personeel. Daarnaast zoekt het POA de juiste aansluiting op de vraag vanuit het bedrijfsleven en het aanbod van de onderwijsinstellingen. Daarnaast probeert het POA mensen met een uitkering weer perspectief te bieden op betaald werk.

In de regio Arnhem Nijmegen ontstaan er in de toekomst voor laagopgeleiden de meeste vacatures in de sectoren detailhandel en horeca. Dit soort vacatures worden veelal gevuld door scholieren en studenten. Op middelbaar beroepsniveau ontstaan in de regio de meeste vacatures in de sector zorg & welzijn, detailhandel, groothandel en industrie. Vacatures voor hoogopgeleiden zijn vooral te vinden in zorg & welzijn, onderwijs en specialistische zakelijke diensten.

Logistiek

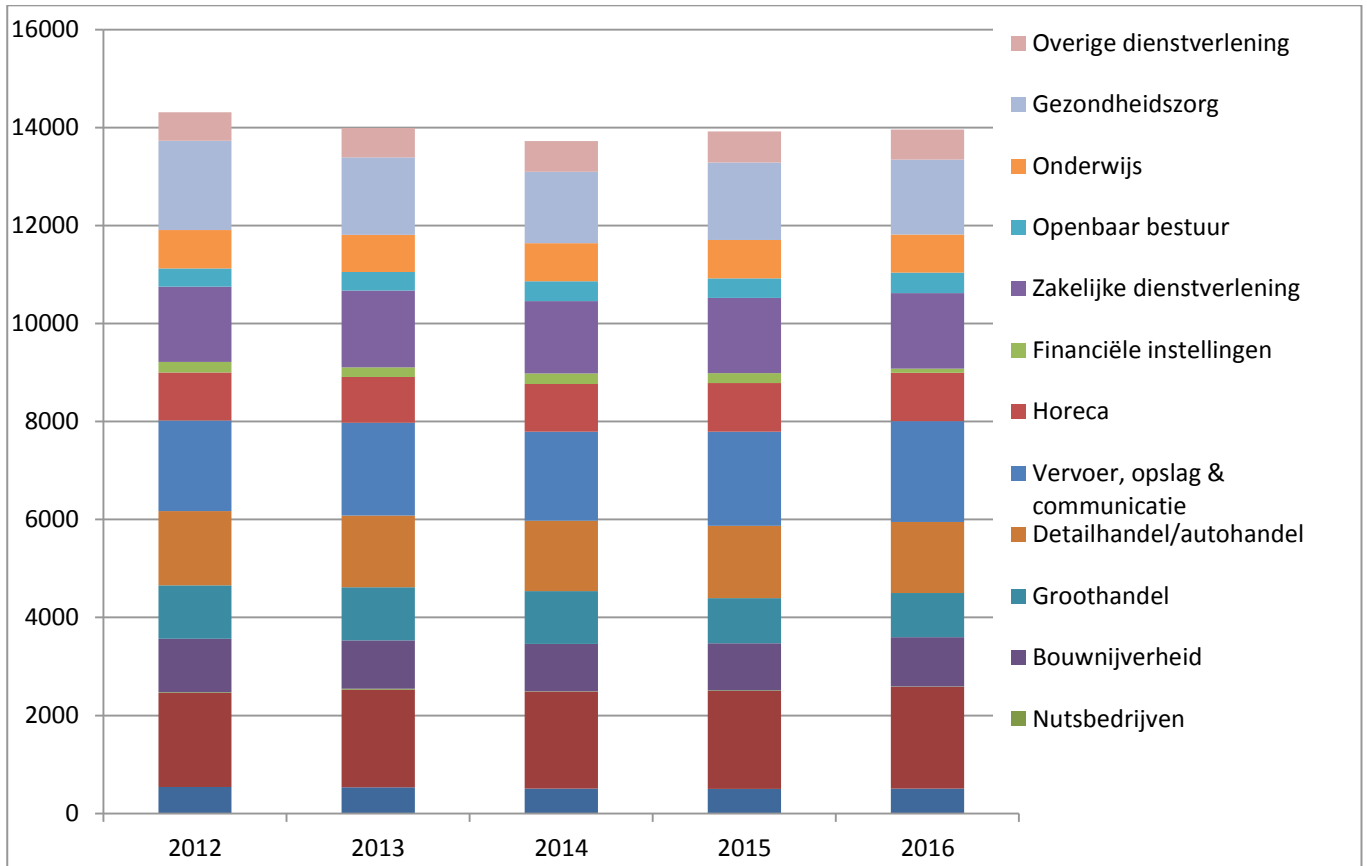
Montferland kent een strategische ligging voor de ontwikkeling van logistieke bedrijvigheid. De gemeente ligt in de directe nabijheid van de Europese hoofdtransportroutes tussen Rotterdam/Europoort enerzijds en het Ruhrgebied anderzijds. Met de Rhein Waal Terminal op korte afstand is transport mogelijk via het water, spoor en de weg. Daarnaast is de gemeente direct gelegen aan de A12 die in Duitsland overgaat in de A3. De combinatie van deze punten biedt de gemeente gunstige condities voor de ontwikkeling van logistieke bedrijvigheid.

's-Heerenberg vervult in samenwerking met grensgebied Emmerich am Rhein en Zevenaar een internationale functie voor transport en logistiek. In 's-Heerenberg zijn grote logistieke spelers gevestigd waaronder Mainfreight (voorheen Wim Bosman B.V.), DSV Solutions en JCL. Daarnaast zijn er in Emmerich am Rhein, Zevenaar en 's-Heerenberg nog enkele tientallen andere logistieke bedrijven gevestigd.

Volgens onderzoek van de Nederlandse Logistieke Vastgoedmarkt zijn de vooruitzichten voor de logistieke sector positief. Door het herstel van de economische crisis zal de wereldhandel weer aantrekken met een groei van de in- en uitvoer van goederen als gevolg. Daarnaast blijkt uit de verkenning van Buck Consultants International dat in de toekomst wordt verwacht dat de trend naar schaalvergroting c.q. megadistributie zich zal voortzetten wat zal resulteren in een toenemende vraag naar grootschalige logistieke ruimte. De logistieke hotspot EMZ zal hierdoor in de toekomst een nog belangrijkere internationale rol gaan spelen.

Bedrijvigheid en economie

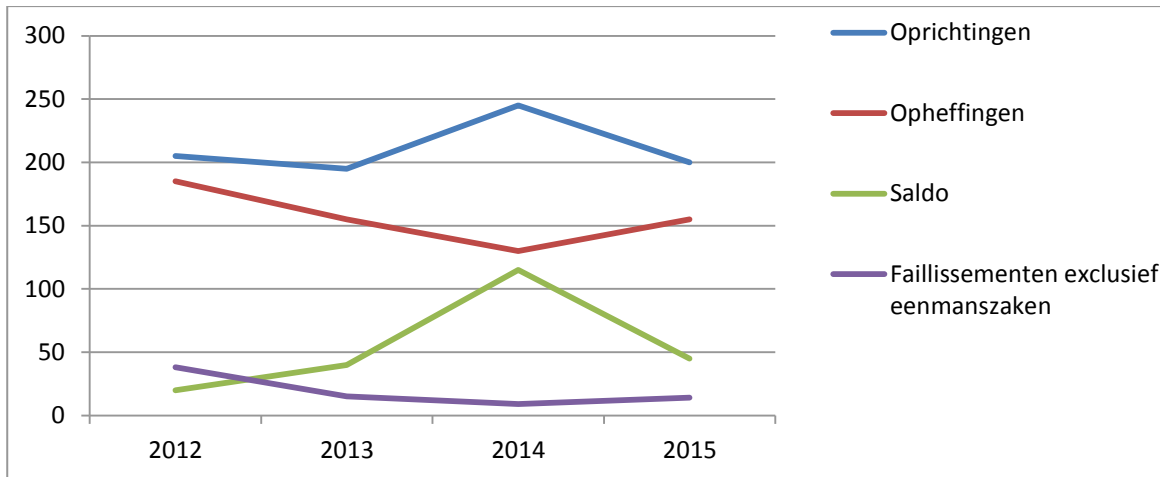
Naast logistiek, is Montferland relatief groot in de sectoren industrie, detailhandel, gezondheidszorg en de zakelijke dienstverlening. Samen nemen deze sectoren zo'n 48% van de beschikbare banen voor hun rekening (figuur 13).

Figuur 13: Totaal aantal banen per sector in Montferland (waarstaatjegemeente.nl)

Conjunctuur

In de gemeente Montferland zijn er in de afgelopen jaren verschillende bedrijven opgericht en opgeheven (figuur 14). Het totaal saldo is in de afgelopen jaren altijd in de plus geweest, met als uitschieter in 2014, een saldo van +110 oprichtingen. In het jaar daarna, is het saldo weer gedaald naar +45. In vergelijking met het aantal oprichtingen en opheffingen gemiddeld in Nederland, heeft Montferland, op 2014 na, een gemiddeld lager saldo.

Figuur 14: Totaal aantal oprichtingen en opheffingen in Montferland (waarstaatjegemeente.nl)

Bedrijventerreinen

In de gemeente Montferland zijn verschillende bedrijventerreinen te vinden. Rondom Didam zijn de bedrijventerreinen Kollenburg en De Fluun gevestigd. Rondom 's-Heerenberg zijn drie bedrijventerreinen te vinden; De Immenhorst/'t Goor, EBT I en DocksNLD. Het laatste bedrijventerrein binnen de gemeente is Matjeskolk, gelegen ten westen van Loerbeek.

Het bedrijventerrein Kollenburg is een gemengd bedrijventerrein, de oppervlakte van dit bedrijventerrein bedraagt circa 12 ha bruto.

Het bedrijventerrein de Fluun bestaat uit twee delen, de Fluun I en de Fluun II. Het bedrijventerrein de Fluun I is gerealiseerd in de 50-er en 60-er jaren. De Fluun II is een latere uitbreiding (80-er jaren). De bedrijventerreinen hebben samen een oppervlakte van ongeveer 31 ha.

Het bedrijventerrein De Immenhorst/'t Goor is een gemengd bedrijventerrein met de nadruk op logistiek. De oppervlakte van dit bedrijventerrein bedraagt circa 76 ha. Op het bedrijventerrein is naast logistiek ook de bestemming gemengde doeleinden opgenomen die mogelijkheden biedt voor de herontwikkeling van het voormalige douanecomplex.

Het EBT I wordt benut door enige tientallen bedrijven waaronder een aantal grote, internationaal opererende, bedrijven. De oppervlakte van dit bedrijventerrein bedraagt circa 39 ha. Op het EBT I staan gebouwen ten behoeve van opslag, groothandelaren en transportbedrijven.

Het bedrijventerrein Matjeskolk heeft een gemengd karakter en huisvest lokale bedrijven die onder andere actief zijn in de bouw, metaalsector en transport en logistiek. Op het bedrijventerrein is tevens de gemeentewerf gevestigd. Het terrein is in 2009 uitgebreid en

omvat nu ongeveer 20 ha.

Op de grens van Nederland en Duitsland is het 34 ha bedrijventerrein DocksNLD gelegen. Dit bedrijventerrein focust zich uitsluitend op logistiek en transport en is in 2015 gerealiseerd. Momenteel is er al een aantal grote logistieke bedrijven gevestigd, alle resterende kavels zijn in optie.

In tabel 1 is de voorraad en uitgifte van de bedrijventerreinen EBT, Matjeskolk en DocksNLD weergegeven. De andere gemeentelijke bedrijventerreinen ontbreken omdat op die terreinen alle percelen zijn uitgegeven.

	EBT		Matjeskolk		DocksNLD	
	Voorraad 01-01	uitgegeven	Voorraad 01-01	uitgegeven	Voorraad 01-01	uitgegeven
2015	44.035	2.840	28.795	0	266.511	0
2016	41.195	27	28.795	0	336.501	107.215
2017	41.168	?	28.795	?	159.296	?

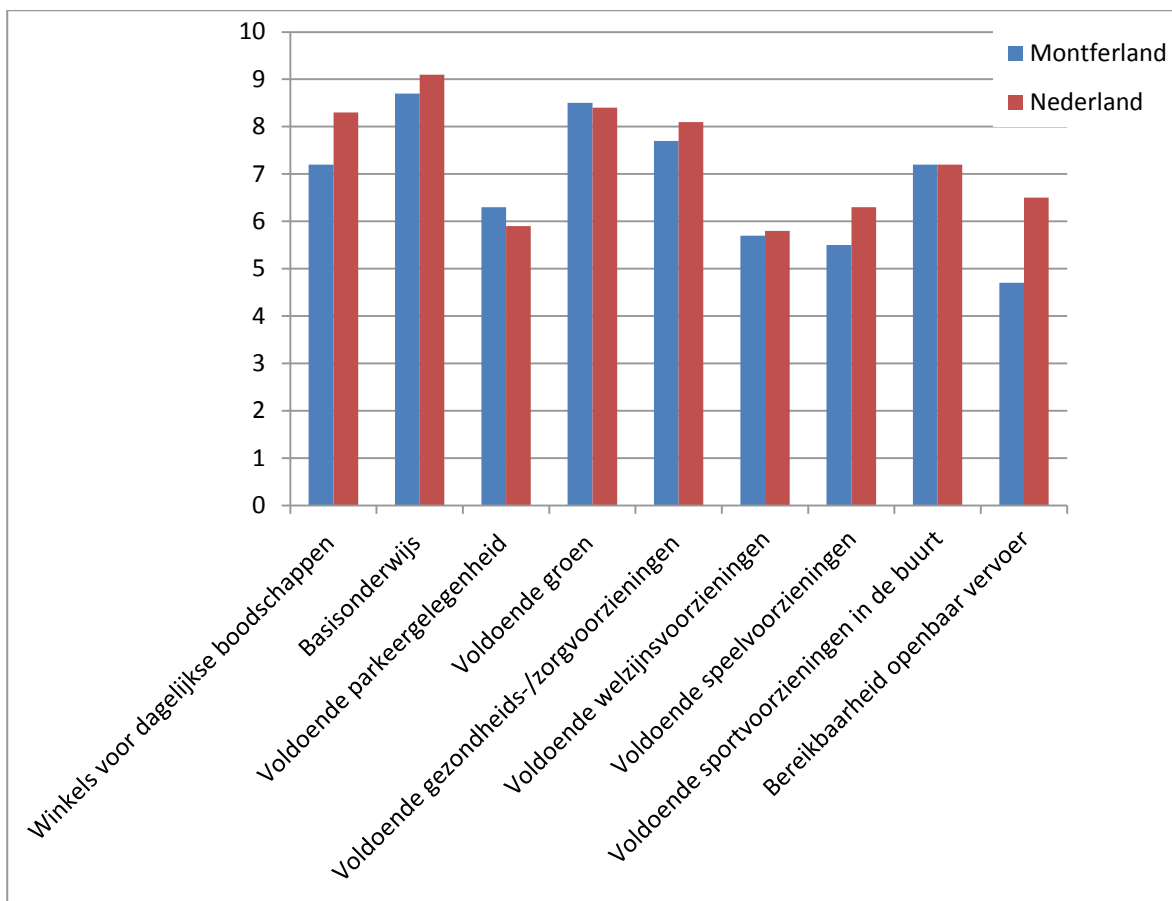
Tabel 1: Voorraad en uitgifte bedrijventerrein in m² gemeente Montferland (Gemeente Montferland)

Naast de gemeentelijke bedrijventerreinen is er ook nog een aantal percelen en terreinen in particulier bezit. Aan de Hengelderweg in Didam is een zestal kavels ontwikkeld, waarbij op een aantal kavels bedrijfsgebouwen worden opgericht, op andere kavels woningen en op sommige kavels een combinatie van beide.

Leefbaarheid

De tevredenheid over het aanbod en de kwaliteit van voorzieningen is een belangrijke graadmeter voor de vitaliteit van een buurt. Door het op peil houden van essentiële voorzieningen zoals winkels, scholen, welzijns- en zorgfaciliteiten kunnen inwoners in hun dagelijkse behoeften voorzien. Hierdoor blijven zij zich positioneren in het sociaal buurt- en wijknetwerk. Dat is vooral belangrijk voor groepen die in hoge mate afhankelijk zijn van buurtvoorzieningen doordat zij een beperkte mobiliteit kennen zoals ouderen, mensen met een beperking en jongeren. Een leefbare buurt vraagt een kwaliteitsvol aanbod van voorzieningen, die voor diverse doelgroepen uit de bevolking bereikbaar, toegankelijk en toereikend zijn.

Het gemiddelde voorzieningenniveau van Montferland wordt een fractie lager gewaardeerd dan in vergelijkbare stedelijkheidsklassen. De schaalscore 'voorzieningenniveau' bedraagt in Montferland 6,70 tegen een 6,77 in vergelijkbare stedelijkheidsklassen. Het openbaar vervoer wordt met een 4,7 het slechtst gewaardeerd. De nabijheid van basisonderwijs wordt met een 8,7 het hoogst gewaardeerd (figuur 15).

Figuur 15: Waarderingscijfer voldoende aanwezigheid voorzieningen Montferland (Burgerpeiling 2016)

3.4 Samenwerkingsverbanden, ondernemersverenigingen en industriële kringen

Stuurgroep Samenwerking Bedrijventerreinen regio West-Achterhoek

De Stuurgroep samenwerking bedrijventerreinen regio West-Achterhoek stelt zichzelf tot doel de economische potentie van West-Achterhoek zo optimaal mogelijk te benutten en de economische en innovatieve motor op Oost-Nederlandse schaal te worden.

In de toekomst krijgt de regio Achterhoek te maken met een flinke demografische transitie. Verwacht wordt dat de bevolkingsdaling hier groter zal zijn dan elders in Nederland en vraagt om een aanpak die zich focust op wonen en ruimte, economische vitaliteit en leefbaarheid. De focus van deze samenwerking ligt op de versterking van onder andere smart industries, reguliere bedrijvigheid, de maakindustrie en logistiek als groeisegment.

Euregio Rijn-Waal

De Euregio Rijn-Waal is een samenwerking tussen circa 55 Nederlandse en Duitse gemeenten en regionale overheden. Het belangrijkste doel van deze samenwerking is het intensiveren en verbeteren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. Het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal omvat aan de Nederlandse kant een groot deel van de provincie Gelderland met de gebiedsdelen Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant en het noordelijke deel van de provincie Limburg. Aan Duitse kant omvat het werkgebied de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf.

The Economic Board

The Economic Board is een triple helix-samenwerking tussen overheid, kennisinstellingen en het bedrijfsleven in de regio Arnhem - Nijmegen - Wageningen. In deze regio vind je bedrijven in de sectoren food, health en energy, kennisinstellingen met unieke expertises en state of the art onderzoek, een zeer hoog opgeleide beroepsbevolking, een goede infrastructuur en aantrekkelijke steden. Dit alles geeft de regio buitengewoon veel economische mogelijkheden.

The Economic Board communiceert over het bijzondere potentieel van de regio en verbindt partijen met elkaar; kennisinstellingen, overheden, ondernemers en investeerders. Het doel is om de economische ontwikkeling in de regio aan te jagen. De focus ligt op food, health en energy en de cross-overs hier tussen. In deze sectoren liggen de beste kansen voor innovatie, meer bedrijvigheid en werkgelegenheid. Samen wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van een aantrekkelijke, innovatieve, duurzame en concurrerende regio.

The Economic Board zet zich op verschillende manieren in voor economische groei. The Economic Board profileert de regio, vertelt het verhaal van de regionale economie, de vooroplopende technologie en de mooie omgeving. Daarnaast biedt The Economic Board informatie, stimuleert internationale connecties, brengt partijen met elkaar in contact en werkt aan de voorwaarden voor groei.

POA (Platform Onderwijs Arbeidsmarkt de Liemers)

Het POA is een informele netwerkorganisatie waarin werkgevers, onderwijspartijen en overheid participeren om een betere aansluiting te realiseren tussen vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt. Het werkterrein betreft de gemeenten Westervoort, Duiven, Zevenaar, Rijnwaarden en Montferland. Deelnemers aan het POA zijn onder andere het ROC Rijn IJssel, Quadraam, HAN, Lindus, Presikhaaf Bedrijven en het UWV WERKbedrijf. Ook zijn werkgevers zoals Cito Benelux, Randstad, TNT ERN en verpleeghuis Liemerije aangesloten. Het POA monitort de vraag van de werkgevers en probeert ervoor te zorgen dat onderwijspartijen binnen de Liemers bij deze vraag blijven aangesloten.

Lindus

Lindus is een ondernemersvereniging in de Liemers. De leden bestaan uit bedrijven die gevestigd zijn op bedrijventerreinen binnen de gemeenten in de Liemers. Deze leden worden aangevuld met organisaties die een maatschappelijke/versterkende rol hebben voor haar leden. Onder de Liemers worden de gemeenten Doesburg, Duiven, Westervoort, Zevenaar, Rijnwaarden en Montferland verstaan. Het doel van de ondernemersvereniging is om de economische activiteiten in de regio te versterken, uit te breiden en kennis uit te wisselen.

Lindus behartigt de belangen van haar leden door dialoog te voeren met diverse partijen en neemt deel aan diverse overlegorganen die bijdragen aan het economisch klimaat van de Liemers. In deze overleggen worden de sterke kanten van onderwijs, onderzoek, ondernemers en overheid benut.

MKB Montferland

MKB Montferland biedt ondernemers uit de verschillende kernen de kans om te netwerken en zaken te doen. Eén van de succesfactoren van een onderneming is de samenwerking met andere ondernemers. Het uitwisselen van ideeën en kennis, het elkaar op de hoogte houden van nieuwe ontwikkelingen en elkaar de weg wijzen waar nodig is. Om dit te stimuleren organiseert MKB Montferland zo'n tien bijeenkomsten per jaar waar ondernemers elkaar kunnen treffen.

Stichting Belangenbehartiging Bedrijventerrein 's-Heerenberg (SBBS)

SBBS is een stichting die zaken van algemeen belang behartigt op de bedrijventerreinen rondom 's-Heerenberg (EBT, Immenhorst, 't Goor en DocksNLD) en wordt bestuurd door negen ondernemers/werknemers van bedrijven die gevestigd zijn op de drie verschillende bedrijventerreinen. De stichting bevordert een effectief, ongestoord en efficiënt gebruik van de 's-Heerenbergse bedrijventerreinen en zorgt hiervoor door nauw contact te houden met directe belanghebbenden.

3.5 Kansen en effecten Fashion Outlet Zevenaar (FOZ)

In het voorjaar van 2017 is er definitief groen licht gegeven voor de ontwikkeling van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) aan de A12 in Zevenaar. Er wordt verwacht dat de outlet zo'n miljoen bezoekers per jaar gaat aantrekken en opent naar verwachting in 2021 haar deuren. Verwacht wordt dat de FOZ een direct effect zal hebben op het ondernemersklimaat in Montferland.

Momenteel bestaan er verschillende ideeën over het effect van de outlet binnen de gemeente. Enkele ideeën zijn bedacht om de FOZ een positief effect te laten hebben op het ondernemersklimaat van Montferland. Zo bestaat het idee om in de FOZ een ruimte in te richten die door middel van multimedia laat zien wat er nog meer in de regio te doen is.

Ook bestaat het idee om in samenwerking met de FOZ een arrangement of een kortingsactie aan te bieden in Montferland wanneer zij een bepaalde aankoop doen in de FOZ. Hiermee wordt beoogd dat een deel van de bezoekers van de FOZ een bezoek brengt aan de gemeente Montferland.

In de huidige fase is het van belang om voor te sorteren en vroegtijdig onderzoek te doen naar mogelijke kansen en effecten op het ondernemersklimaat binnen de gemeente. Dit is mogelijk door op basis van aannames te voorzien in effecten van omzetten in de gemeente Montferland.

3.6 Sterkte-zwakteanalyse

Op basis van de situatieschets en de economische context van de gemeente Montferland is een sterkte-zwakteanalyse uitgevoerd. De sterkte-zwakteanalyse geeft een overzicht van de sterktes, zwaktes binnen de gemeente en kansen en bedreigingen waar de gemeente vanuit de omgeving mee te maken heeft of gaat krijgen.

Sterktes <ul style="list-style-type: none">• Ligging als tri modaal knooppunt• Logistieke sector• Landschappelijke kwaliteit• Recreatie & Toerisme	Zwaktes <ul style="list-style-type: none">• Bereikbaarheid per openbaar vervoer• Relatief laag opgeleide bevolking
Kansen <ul style="list-style-type: none">• Verwachte groei logistieke sector• FOZ	Bedreigingen <ul style="list-style-type: none">• Vergrijzing• Afname voorzieningen• Verwachte regionale krimp

3.7 Conclusie

De sterktezwakte-analyse laat zien dat de gemeente met een aantal belangrijke ontwikkelingen te maken heeft en zal gaan krijgen.

Op verschillende punten is de gemeente een sterke speler. De ligging van Montferland nabij het trimodale knooppunt Emmerich am Rhein, maakt het dat de gemeente goed bereikbaar is voor transport via weg, spoor en water. Deze ideale ligging maakt Montferland erg aantrekkelijk voor de vestiging van logistieke functies. In de afgelopen jaren heeft de gemeente zich dan ook ontwikkeld in samenwerking met Zevenaar en Emmerich am Rhein tot logistieke hotspot. In de toekomst zal de gemeente blijven inzetten op het aantrekken van logistieke bedrijvigheid.

Naast sterke punten kent de gemeente ook een aantal zwakke punten. Zo kan de bereikbaarheid van de gemeente via het openbaar als zeer matig worden bestempeld. Didam is de enige kern met een treinstation. Daarnaast is er maar één buurtbus die de kleine kernen aandoet en één minibus die rijdt tussen 's-Heerenberg en Emmerich am Rhein.

Een ander zwak punt van de gemeente is de relatief laag opgeleide bevolking. In een veranderende economie waar wijzigingen optreden in de vraag naar personeel, kan dit problematische gevolgen hebben voor deze groep. De verwachting is dat banen aan de onderkant in de toekomst sneller gaan verdwijnen dan het aandeel laagopgeleiden en er geen voldoende nieuwe werkgelegenheid ontstaat om dit te compenseren.

Ook kansen en bedreigingen worden geanalyseerd tijdens de uitvoering van een sterktezwakteanalyse. Een bedreiging voor de gemeente is onder andere de vergrijzing. Door vergrijzing zal de beroepsbevolking gaan dalen wanneer er geen nieuwe mensen naar de gemeente worden getrokken. Ook het draagvlak voor verschillende voorzieningen kan hierdoor gaan afnemen. In de toekomst zal Montferland zich hier tegen blijven wapenen. Ten slotte zijn er ook nog kansen voor de gemeente. Door de verwachte logistieke groei in de toekomst, krijgt de gemeente de kans om de logistieke hotspot EMZ in 's-Heerenberg verder te ontwikkelen. De samenwerking met Emmerich am Rhein en Zevenaar kan daardoor ook verder worden geïntensiveerd om economische groei en daarmee ook werkgelegenheid te stimuleren.

Hoofdstuk 4 – Visie voor de Toekomst

4.1 Inleiding

Door in de toekomst excellente voorwaarden te blijven bieden en stimulansen te geven aan het bedrijfsleven, probeert de gemeente te zorgen voor behoud en versterking van de werkgelegenheid en duurzame economische ontwikkeling in de gemeente.

In dit hoofdstuk worden de speerpunten van het toekomstige economisch beleid van de gemeente geformuleerd. In hoofdstuk vijf worden de concrete uitvoeringsmaatregelen behorend bij deze speerpunten beschreven.

De economische mogelijkheden van de gemeente Montferland worden mede bepaald door invloeden van buitenaf, zoals de algemene economische situatie, ruimtelijke en economische kaders en de middelen waarover de gemeente beschikt. Bij het formuleren van het toekomstige economisch beleid worden deze invloeden van buitenaf meegewogen. Het doel is om beleid te formuleren dat realistisch en uitvoerbaar is. De gemeente kan daarbij zoveel mogelijk uitgaan van haar eigen kracht en sterke punten maar veel zal alleen tot stand komen wanneer er wordt samengewerkt met andere actoren, waaronder het bedrijfsleven, regio's en andere overheden.

De missie van de gemeente Montferland op economisch gebied is:

'Wij streven naar een goed ondernemersklimaat voor alle ondernemers. De unieke ligging en landschappelijke kwaliteiten van onze gemeente worden maximaal benut, waarbij er specifieke aandacht is voor logistiek en toerisme.'

Op basis van de analyse, de missie van de gemeente en de programmabegroting voor 2017-2019 zijn de volgende speerpunten voor het economisch beleid gekozen.

4.2 Speerpunten

Logistiek

In de toekomst streeft de gemeente Montferland naar verdere uitbreiding van de logistieke hotspot EMZ; de gemeente blijft specifiek aandacht besteden aan logistiek als groeisector.

In samenwerking met Emmerich am Rhein en Zevenaar wordt de logistieke regio EMZ verder ontwikkeld. Aan weerszijde van de grens hebben zich momenteel al verschillende grootschalige logistieke dienstverleners gevestigd waardoor de economie en de werkgelegenheid een sterke impuls hebben gekregen.

Recreatie en Toerisme

De sector recreatie en toerisme is voor de gemeente een belangrijke economische drager in de vorm van werkgelegenheid, impulsen voor het MKB, voorzieningen en het starten van nieuwe activiteiten. De gemeente streeft naar verdere krachtige toeristische ontwikkeling en meer samenhang in het toeristische product waarbij de sector een belangrijke economische drager is en blijft.

Infrastructuur

In de toekomst streeft de gemeente Montferland naar een betere bereikbaarheid van de gemeente op verschillende fronten. De aanleg van cruciale schakels in het wegennetwerk moeten er onder andere voor gaan zorgen dat de gemeente een nog aantrekkelijkere vestigingsplaats wordt voor ondernemers. Ook verbetering van de bereikbaarheid via het openbaar vervoer wordt in de toekomst aangepakt. Ten slotte wil de gemeente breedband internet realiseren voor het gehele grondgebied.

Bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen in de gemeente zijn belangrijk voor de lokale economie en de werkgelegenheid. Het is daarom van belang dat de bedrijventerreinen in de gemeente vitaal zijn en blijven. De gemeente blijft dan ook streven naar het behouden en verbeteren van de uitstraling, functionaliteit en bereikbaarheid van de bedrijventerreinen zodat gevestigde ondernemers blijven en nieuwe ondernemers worden aangetrokken.

Arbeidsmarkt/opleidingen

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt gaan snel. In een globaliserende wereld en een herstellende economie sluiten vraag en aanbod op de arbeidsmarkt niet altijd direct op elkaar aan. Maar voor ondernemers is het juiste gekwalificeerde personeel één van de belangrijkste succesfactoren. Voldoende kwantitatief en kwalitatief aanbod van personeel is nodig aan de bovenkant, maar ook aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Daarnaast, gelet op de verwachte vergrijzing en krimp in de regio, is het ook belangrijk om voldoende nieuwe werkgelegenheid naar de gemeente te trekken. In de toekomst streeft de gemeente Montferland naar verdere optimalisatie van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het aantrekken van nieuwe werkgelegenheid.

Hoofdstuk 5 – Uitvoeringsmaatregelen

5.1 Inleiding

Om van de huidige situatie uit hoofdstuk 3 tot de toekomstige, gewenste situatie in hoofdstuk 4 te komen, dienen verschillende uitvoeringsmaatregelen uit te worden gevoerd. In hoofdstuk 4 zijn de onderwerpen logistiek, infrastructuur, bedrijventerreinen en arbeidsmarkt benoemd als speerpunten van deze economische beleidsnota. Voor alle speerpunten geldt de uitvoeringsmaatregel actief onderzoek doen naar en het bijhouden van de nieuwste trends en ontwikkelingen waardoor de gemeente hiervan goed op de hoogte is en blijft. In dit hoofdstuk worden de resterende specifieke uitvoeringsmaatregelen geformuleerd om de gestelde doelen uit het vorige hoofdstuk te behalen.

5.2 Logistiek

De gemeente wil de logistieke hotspot EMZ in de toekomst, om werkgelegenheid en economische groei te stimuleren, verder uitbreiden. Dit zal gebeuren door DocksNLD II te realiseren. Uit onderzoek van Buck Consultants International blijkt de trend naar schaalvergroting c.q. megadistributie, in de toekomst verder zal doorzetten. Daarom is uitbreiding van DocksNLD gewenst om in de toekomst aan de vraag naar logistiek areaal te kunnen blijven voldoen en de logistieke hotspot EMZ verder te ontwikkelen.

Om daadwerkelijk ook grote logistieke spelers naar de gemeente te trekken, zullen er noodzakelijke randvoorwaarden worden getroffen om 's-Heerenberg als vestigingslocatie voor logistieke ondernemers zo aantrekkelijk mogelijk te maken. Hierbij kan worden gedacht aan betaalbare overnachtingsmogelijkheden voor vrachtwagenchauffeurs, het vergroten van de veiligheid op de logistieke bedrijventerreinen en logistieke ondernemers faciliteren ten behoeve van e-business.

Verder gaat de gemeente logistieke ondernemers stimuleren om intensiever samen te werken met Logistics Valley. Door intensievere samenwerking en kennisdeling wordt het logistieke vestigingsklimaat verder verbeterd. De gemeente wil in de toekomst halfjaarlijkse meetings organiseren om Logistics Valley en logistieke ondernemers samen aan tafel te krijgen om punten als optimalisering van de regionale infrastructuur, arbeidsmarkt, duurzaamheid en innovatie verder uit te werken.

De gemeente wil de verhouding met logistieke ondernemers blijven onderhouden en intensiveren. Dit wil ze doen door structureel overleg te voeren met logistieke ondernemers. Zo kunnen er door samenwerking onder andere projecten worden geïnitieerd ten behoeve van de versterking van het logistieke cluster.

Zodra de gelegenheid zich voordoet gaat de gemeente het bedrijventerrein bij 's-Heerenberg verder ontwikkelen als logistieke hotspot. Een gelegenheid kan zich voordoen wanneer bijvoorbeeld DocksNLD II wordt gerealiseerd. Bekendheid geven aan de logistieke hotspot gaat onder andere gebeuren via social media, aanwezigheid op beurzen, een juiste propositie gebaseerd op de unieke locatiefactoren en samenwerking met derden zoals SBBS en onderwijsinstellingen.

5.3 Recreatie & Toerisme

De gemeente Montferland en het bedrijfsleven delen de mening dat een krachtige ontwikkeling van de toeristische sector in ieders belang is. Door meer samenhang in het toeristische product te realiseren, wordt de positie van de gemeente en de sector versterkt.

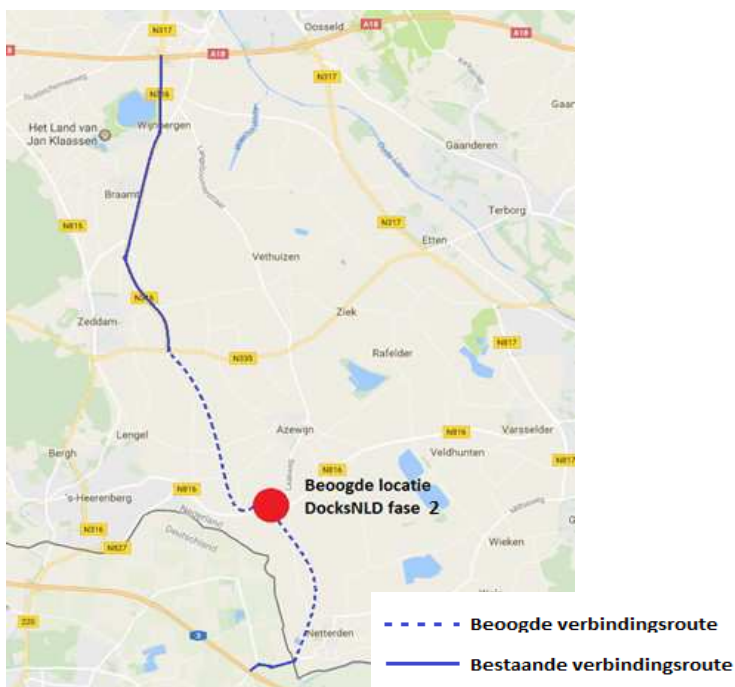
Omdat de sector recreatie & toerisme een belangrijke economische drager binnen de Gemeente Montferland is, wordt er een visie op hoofdlijnen ontwikkeld gericht op de sector toerisme en recreatie.

In deze visie wordt duidelijk hoe de sector zich in de toekomst verder moet gaan ontwikkelen en hoe dat wordt aangepakt. Verwacht wordt dat deze visie in 2018 wordt vastgesteld door de Raad. Voor de ontwikkeling van de sector recreatie & toerisme binnen de gemeente Montferland wordt dan ook verwezen naar deze visie.

5.4 Infrastructuur

Om ervoor te zorgen dat de gemeente Montferland in de toekomst beter bereikbaar wordt, zal er een aantal maatregelen worden genomen om de bestaande infrastructuur en het openbaar vervoer te verbeteren.

De aanleg van de op- en afrit aan de A3 nabij Netterden is in volle gang. Op dit moment is de enige manier om bij de afrit te komen via een weg door de bebouwde kom van Netterden. Het plan is om in de toekomst een snelle verbindingroute te realiseren vanaf de nieuwe afrit, via bedrijventerrein DocksNLD (II), via de bestaande N316 naar de A18 nabij Doetinchem (figuur 16). De verbindingsweg zorgt voor een snelle verbinding en is van economisch belang.

Figuur 16: Voorgestelde verbindingroute tussen A3 en A18

Het openbaar vervoer in de gemeente Montferland kan worden aangemerkt als zeer matig. De spoorlijn richting Winterswijk loopt door de gemeente maar alleen de kern Didam heeft een station. Busvervoer per (mini) bus is beschikbaar tussen s'-Heerenberg en Emmerich am Rhein. Daarnaast is er nog een buurtbus die de kleinere kernen aandoet. Als gevolg hiervan kent het bedrijfsleven in de gemeente sterke nadelen. Mensen die met het OV reizen kunnen nauwelijks de kernen van de gemeente bereiken. Het is daarom van belang dat de gemeente zich aansluit op het Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) en minimaal één bushalte per kern realiseert.

Momenteel rijdt er veel sluipverkeer door het centrum van Didam. Dit is het gevolg van drukte op de (snelwegen rondom de gemeente. Om file te ontwijken rijden auto's door het centrum van Didam om vervolgens de snelweg weer op te gaan. De realisatie van de randweg, verbreding van de A12 en het doortrekken van de A15, moeten er in de toekomst voor zorgen dat het sluitverkeer uit het centrum van Didam blijft. In de tussentijd kan er gezocht worden naar minder ingrijpende maatregelen, zoals het plaatsen van borden om verkeer om het centrum van Didam te leiden.

Als laatste punt wil de gemeente breedband internet realiseren voor haar gehele grondgebied. Breedband internet stimuleert de e-commerce sector binnen de gemeente. Verbinding met het netwerk wordt gemaakt via een snelle verbinding oftewel een verbinding met een grote doorvoercapaciteit waardoor aanbieders en afnemers gemakkelijker en sneller tegen betrekkelijk geringe kosten de wereldwijde markt kunnen betreden.

5.4 Bedrijventerreinen

Niet alleen de logistieke bedrijventerrein zijn van belang voor de gemeente, ook de kleinschalige en lokaal gerichte bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de economie en de werkgelegenheid. Daarnaast is het van belang dat ten behoeve van het RPW het gestelde overaanbod van 3.9 ha in de gemeente aan bedrijventerrein wordt verkocht. Anders wordt het overaanbod over een aantal jaar geschrapt en krijgen de terreinen een andere bestemming. De volgende maatregelen worden genomen om de aantrekkelijkheid van de lokale en kleinschalige terreinen te behouden en te versterken.

Ten eerste zorgt de gemeente ervoor dat de bedrijventerreinen vitaal blijven en waar nodig worden gerevitaliseerd. Maatregelen die kunnen worden genomen zijn onder meer verbetering van de veiligheid en de uitstraling van de terreinen.

Daarnaast, om als gemeente inzicht te krijgen en te behouden in de tevredenheid van haar ondernemers, gaat de gemeente om het jaar de ondernemerspeiling uitvoeren waardoor de gemeente kan inspelen op de behoeften van haar ondernemers.

5.5 Arbeidsmarkt

Om een betere aansluiting te realiseren op de arbeidsmarkt en de werkgelegenheid in de gemeente te vergroten, gaat de gemeente de volgende uitvoeringsmaatregelen uitvoeren. De gemeente wil nieuwe werkgelegenheid creëren door de ontwikkeling van nieuwe werklocaties. De realisatie van DocksNLD II is hier een goed voorbeeld van. Er wordt verwacht dat bij uitgifte van circa 60 hectare bruto, ongeveer 40 hectare netto, circa 1000 nieuwe arbeidsplaatsen ontstaan (vuistregel is circa 25 fte per netto hectare uitgifte). Daarnaast ontstaat er door deze ontwikkeling een multipliereffect van 0,6 per

baan in de logistiek. Dat betekent dat er per 1000 nieuwe logistieke banen, 600 banen elders bijkomen.

Als het gaat om een betere aansluiting op de arbeidsmarkt, sluit de gemeente Montferland aan bij de programmalijn van POA de Liemers. Hierin wordt gesteld dat aansluiting tussen het bedrijfsleven en kennisinstellingen nadrukkelijk om aandacht vraagt. Een genoemd probleem door het bedrijfsleven is bijvoorbeeld het te kort aan hoog opgeleid en technisch personeel. Daarnaast zijn punten van aandacht de beeldvorming over en weer, het benutten van kennis door bedrijven vanuit het onderwijs, de inhoud en ontwikkeling van de curricula en het schakelen over en weer met betrekking tot stages en praktijkleeropdrachten en doelmatig opleiden.

Enkele voorbeelden die door het POA en ondernemers worden genoemd om het onderwijs beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt zijn: door het bedrijfsleven beschreven praktijkleeropdrachten voor studenten, bedrijfstakscholing, projecten waarbij bedrijven uit een bepaalde sector samen met het onderwijs een curriculum ontwikkelen en uitvoeren, de stagemarkt verbeteren en ook kan er in de toekomst, in samenwerking met logistieke bedrijven een programma worden ontwikkeld waarin langdurige werklozen worden omgeschoold binnen de aanwezige logistieke bedrijven om vervolgens daar ook aan de slag te kunnen.

De gemeente gaat een leidende rol spelen in het bij elkaar brengen van beide partijen door halfjaarlijkse ontmoetingsdagen te gaan organiseren. Gezamenlijk kunnen de gesignaleerde problemen beter worden aangepakt, zodat er aanzienlijke stappen worden gezet.

5.6 Overige economische ontwikkelingen

Naast de bovengenoemde speerpunten, zijn er nog andere economische ontwikkelingen die mogelijk in de toekomst worden gerealiseerd binnen de gemeentegrenzen.

In de toekomst wil de gemeente een grote hotelketen aantrekken die zich moet gaan vestigen binnen de gemeentegrenzen. Al jaren is er op het bedrijventerrein Immenhorst 't Goor in 's-Heerenberg een terrein gelegen dat een gemengde bestemming kent en de realisatie van een hotel toestaat. Op dit terrein kan het hotel in de toekomst worden gerealiseerd. Ook kan er eventueel naar andere geschikte locaties binnen de gemeente worden gezocht. Wel moet er rekening worden gehouden met de realisatie van een Van der Valk hotel in Doetinchem aan de A18, afslag Europaweg.

Naast de realisatie van een hotel, wil de gemeente in de toekomst een grootschalige bioscoop realiseren in combinatie met een grote fastfoodketen. Binnen de gemeente is geen enkele bioscoop gevestigd, de dichtstbijzijnde bevinden zich in Doetinchem en Zevenaar. Ook deze voorzieningen zouden kunnen worden gerealiseerd op het gemengd bestemde terrein op bedrijventerrein Immenhorst 't Goor.

Hoofdstuk 6 - Planning

6.1 Planning

In dit hoofdstuk wordt een planning gegeven die een inschatting geeft van welke uitvoeringsmaatregelen wanneer worden verwacht te zijn afgerond, hoeveel tijd er aan wordt besteed en hoe vaak ze worden uitgevoerd.

Speerpunten & Uitvoeringsmaatregelen	Frequentie	Planning/Afronding
Logistiek		
Uitbreiding logistieke hotspot EMZ door realisatie DocksNLD II	Eenmalig	2025
Noodzakelijke randvoorwaarden treffen	Continue	Doorlopend
Intensievere samenwerking motiveren tussen logistieke ondernemers en Logistics Valley	Continue	Doorlopend
Verhouding met logistieke ondernemers onderhouden en intensiveren	Continue	Doorlopend
Commercialiseren logistieke hotspot EMZ	Continue	Doorlopend
Recreatie & Toerisme		
Ontwikkelen Visie Recreatie & Toerisme Gemeente Montferland	Eenmalig	2018
Infrastructuur		
Stimuleren aanleg verbindingroute	Continue	2018-2025
Verwezenlijken minimaal één bushalte per kern en aansluiten op HOV	Continue	2020
Tijdelijke oplossing zoeken voor het weren van sluipverkeer door het centrum van Didam	Eenmalig	2021
Breedband internet aanleggen gehele grondgebied gemeente	Eenmalig	2022
Bedrijventerreinen		
Inzichtelijk maken kwaliteit en economische aantrekkelijkheid en wanneer nodig revitaliseren	Jaarlijks	Doorlopend
Uitvoering ondernemerspeiling	Om het jaar	2017
Arbeidsmarkt		
Creatie nieuwe werklocaties door onder andere uitbreiding DocksNLD	Continue	Doorlopend
Organisatie halfjaarlijkse ontmoetingsmiddagen onderwijs en ondernemers	Halfjaarlijks	Doorlopend
Projecten ontwikkelen om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar aan te laten sluiten	Continue	Doorlopend
Overige economische ontwikkelingen		
Realisatie mega bioscoop in combinatie met fastfoodketen nabij knooppunt Oud-Dijk	Eenmalig	2025
Vestiging grote hotelketen binnen gemeentegrenzen	Eenmalig	2025
Onderzoeker aanstellen om de kansen en effecten van de FOZ in kaart te brengen	Eenmalig	2017/2018

6.2 Conclusie

De planning geeft een duidelijk beeld van welke uitvoeringsmaatregelen wanneer worden uitgevoerd. Sommige uitvoeringsmaatregelen, zoals de realisatie van DocksNLD II, worden eenmalig uitgevoerd. Van deze uitvoeringsmaatregelen kan worden ingeschat wanneer deze zijn afgerond. Van andere uitvoeringsmaatregelen, zoals de noodzakelijke randvoorwaarden treffen om de logistieke hotspot EMZ nog aantrekkelijker te maken, wordt verwacht dat er doorlopend aandacht aan moet worden besteed. Deze uitvoeringsmaatregelen kennen dan ook geen einddatum.

De planning en de beoogde afronding zijn een inschatting. Het kan zijn dat naar enige tijd blijkt dat aan sommige uitvoeringsmaatregelen meer of juist minder tijd moet worden besteed. De planning biedt een handvat waar wanneer nodig van af kan worden geweken.